

Het beheer van financieel systeemrisico is heus niet zo moeilijk voor wie er zich een beetje in verdiept. “Regel 2” uit de beheersprincipes vergt alleszins al geen doorgedreven studie. Maar ook “regel 1” laat niets aan duidelijkheid te wensen over: “tax size, not deposits ...”. De voornaamste oorzaak voor de ontwikkeling van financieel systeemrisico is eenduidig terug te voeren tot de grootte van het balanstotaal van een bank ten opzichte van het BNP van het betrokken land, eventueel nog verder geaccentueerd wanneer deze bank sterk gecorreleerd is door onderlinge kredieten met andere banken en/of door grote posities in staatobligaties van dit land.

Het wankelen van een dergelijke kredietinstelling verplicht de staat er dan toe om het kapitaal van deze bank te ondersteunen, hetgeen de staatsschuld verder doet oplopen. Dit leidt tot grotere onzekerheid over de terugbetalingcapaciteit van het getroffen land. Op zijn beurt veroorzaakt dit een terugval in de koersen van de overheidsobligaties, waardoor de verliezen in de bank verder oplopen en het (pas gestutte) kapitaal opnieuw erodeert en de bank terug begint te wankelen. Hierdoor ontstaat een ongecontroleerd proces dat uiteindelijk het hele maatschappelijke bestel aantast.

Hoe groter het balanstotaal van de bank, relatief ten opzichte van het land, hoe groter het risico op de ontwikkeling van systeemrisico. Vandaar dat het aangewezen is om precies deze destabiliserende factor via een specifieke verzekeringstaks ten goede van de Staat te belasten. Het is overigens geen toeval dat de Verenigde Staten opvallend sneller dan Europa de financiële crisis te boven is gekomen. In de VS zijn de banken relatief ten opzichte van het BNP (veel) kleiner dan in Europa, waar in sommige landen (IJsland, Ierland, België, ...) de sector tot 400% bedroeg van het BNP. (Dat was overigens niet eens zo ver af van de vermaledijde Cypriotische situatie). Dit gegeven vormt ook de voornaamste reden voor de oprichting van de Europese bankenunie: Het balanstotaal van een financiële instelling kan zo worden gerelateerd aan het totale BNP van de Europese Unie, hetgeen het relatieve gewicht van een bank in belangrijke mate doet afnemen.

In tegenstelling tot “size” wordt één van de voornaamste stabiliserende factoren in het financiële systeem gevormd door de spaartegoeden van de lokale bevolking. Vandaar dat bijvoorbeeld België het zeer substantiële debacle van zijn grootbanken nog “redelijk goed” heeft doorstaan. Door deze spaarmiddelen te belasten (en dit zelfs op rabiante wijze, zoals in Cyprus) geeft men vanuit Europa een volkomen verkeerd signaal. De uitleg ten spijt dat men in Cyprus met een zeer specifieke situatie geconfronteerd werd, worden de opgelegde maatregelen in Spanje en Ierland met de nodige argwaan gevolgd.

De situatie van de Spaanse Bankia-groep of de Ierse grootbanken is in essentie immers niet zo verschillend met deze van de Cypriotische banken. Het enige verschil is eigenlijk dat de Spaanse banksector wel “too big to fail” is, zelfs voor Europa. Het balanstotaal van de Spaanse banksector is immers meer dan 10% van het Europese BNP. En met de Ierse banken kan je als Europese overheid best ook niet te veel morrelen, want de precedentwaarde hiervan is zeer groot.

De kans op een besmetting vanuit Cyprus is vandaar zeer beperkt, zelfs als er een echte run op de lokale banken zou zijn ontstaan. Het (halve) land was klein genoeg om bikkeldhard aan te pakken. Hun economische “model” was echter even scheefgetrokken als een aantal andere, grotere lidstaten maar deze kunnen en zullen beroep doen op hun relatieve “gewicht”.